

فصل‌نامه تحقیقات تمثیلی در زبان و ادب فارسی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد بوشهر

شماره سی و ششم - تابستان ۱۳۹۷ - از صفحه ۲۷ تا ۵۸

رابطه شعر تمثیلی فارسی با دینداری و سبک زندگی*

سکینه آذری^۱

گروه حقوق، واحد خرم آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، خرم آباد، ایران

علیرضا سلیمانی^۲

دانشجوی دکتری مهندسی صنایع، دانشگاه ایوان کی، ایران

معصومه آذری^۳

دانشجوی دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران

چکیده:

دین به عنوان یکی از سرمایه‌های اصلی جامعه باعث می‌شود که افراد تحت تأثیر آن بتوانند دیدگاه‌ها، رفتارها و در نهایت سبک زندگی خود را از دیگران متمایز کنند. سبک زندگی، بیانگر انواع الگوهای مصرف، جوانمردی و تحمل‌پذیری، شیوه تعاملات و حتی تحولات فرهنگی پنهان در یک جامعه است. براساس نظریه‌های بسیاری از جامعه‌شناسان از جمله (وبر)، (زیمل)، (گیدنز)، (بورديو) و... امروزه تنها عامل اقتصادی، مثل آنچه مارکس می‌گفت، نمی‌تواند تعیین‌کننده شیوه زندگی افراد باشد. در این مقاله ابتدا با بررسی اشعار آیینی و دینی با هدف استخراج الگوهای سبک زندگی اسلامی در ابعاد اعتقادی و اخلاقی، مبتنی بر بررسی شعر تمثیلی شاعران پارسی و نگرش آنها نسبت به این پدیده، دین به عنوان یک عامل مؤثر بر سبک‌های زندگی دانشجویان در نظر گرفته شده است و ضمن ارائه نمونه‌های شعر دینی و تمثیل‌های شعرا، تأثیر دین در سبک زندگی دانشجویان مورد بررسی قرار گرفته است. پژوهش حاضر با روش تحقیق کتابخانه‌ای به بررسی تعامل دو سویه بین «سبک زندگی و اشعار فارسی» پرداخته است. سپس با روش مطالعات توصیفی - همبستگی، داده‌های جمع‌آوری شده تحلیل آماری بصورت توصیفی گزارش می‌گردد که نشان می‌دهد میان این دو عنصر رابطه و پیوند گسست‌ناپذیری وجود دارد. نیز سبک زندگی دانشجویانی که هم در معرض مدرنیته و هم در جامعه دینی رشد یافته‌اند مورد توجه بوده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که هر چه میزان دینداری پایین‌تر است، سبک زندگی، مدرن‌تر و هرچه افراد دیندارتر هستند، سبک زندگی، سنتی و غیر مدرن‌تر می‌شود. همچنین، در میان پنج مؤلفه اصلی سبک زندگی مورد بررسی در این پژوهش، مدیریت بدن و توجه به پدیده مد و مارک در میان دانشجویان بیش از سایر مؤلفه‌های سبک زندگی تحت تأثیر مدرنیته قرار دارد.

کلید واژه‌ها: شعر تمثیلی، دینداری، سبک زندگی، مدرنیته

* تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۳/۱

مقدمه:

سبک زندگی مبین نظام باورها، نگرش‌ها و ارزشهای انسان است و اصول اعتقادی که شالوده‌ء دین اسلام را تشکیل می‌دهد. در لایه‌های زیرین شناخت قرار گرفته است و در چگونگی شکل‌گیری سبک زندگی بشریت تأثیر انکارناپذیر دارد. دانشجویان به عنوان یک سرمایه اجتماعی هستند. در این مقاله، بررسی شعر دینی و تمثیلهای شعرای مشهور فارسی و سپس سبکهای زندگی دانشجویان، که هم در معرض مدرنیته‌اند و هم در جامعه‌ی دینی رشد یافته‌اند پرداخته می‌شود. به این معنی که، سبک زندگی دانشجویان دیندار و یا کم اعتقاد به دین بیشتر به کدام سمت متمایل بوده است، و به عبارت بهتر، التزام دینی دانشجویان در ابعاد مختلف دینداری در چه مؤلفه‌هایی از سبک زندگی آنها مؤثرتر بوده است، یا در چه مؤلفه‌هایی بیشتر تحت تأثیر مد و مادی‌گرایی بوده‌اند، و در نهایت در این پژوهش رفتار و نوع نگرش و میزان دینداری و سبک زندگی دانشجویان را مورد بررسی قرار می‌دهد.

بیان مسأله:

عصاره معارف اسلامی در آثار ارزشمند شاعران قرون گذشته، متبلور شده است. آن‌ها مقوله‌ء سبک زندگی را به عنوان مؤلفه‌ء راهنماشناس عرفانی و اجتماعی می‌دانند و در جای جای اشعار تلاش کرده‌اند تا این ارزش را بصورت تمثیل‌های مختلف به مردم بشناساند و نمونه‌هایی به عنوان الگو معرفی کنند؛ همچنین، آن‌ها با گرایش دینی و اسلامی به موضوعات می‌نگریسته‌اند و در برخی موارد از آیات و روایات در انتقال مفاهیم و ارزش‌ها بهره می‌گرفته‌اند، در مواردی، دقیق‌تر و بهتر به موشکافی مسائل در این زمینه پرداخته‌اند. حال در این تحقیق، ارتباط بین سبک زندگی اسلامی و اشعار تمثیلی فارسی مورد بررسی قرار می‌گیرد و همچنین، به ارتباط دین و سبک زندگی دانشجویان دانشگاه آزاد خرم‌آباد پرداخته شده است. در این مقاله می‌خواهیم بدانیم ۱ - آیا رابطه‌ی مؤثر بین میزان دینداری و نوگرایی وجود دارد؟ ۲ - آیا در جامعه دینی، مدرن شدن با عقلانیت همراه است؟ ۳ - آیا بین میزان دینداری

و انتخاب سبک‌های زندگی دانشجویان رابطه وجود دارد؟ ۴ - در این برهه از زمان اثر التزام به دستورات دینی در رفتارهای اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی دانشجویان، چگونه است؟ همگان بر این مطلب واقفیم که نظام ارزشی جامعه، مبتنی بر دین مبین اسلام، نفوذ و عمق زیادی در بروز رفتارهای افراد جامعه دارد. به صورت گسترده‌ای رفتارها و عملکرد ما، برخاسته از اعتقادات و ارزش‌های دینی می‌باشد، لذا در این پژوهش ما درصدد هستیم تا بررسی شود که آیا میزان اعتقاد به ارزش‌های دینی و دین داری افراد با سبک زندگی آنان ارتباطی دارد؟

اهمیت و ضرورت پژوهش:

مفهوم سبک زندگی بر این مبتنی است که هر فردی در زندگی روزمره خود از الگو یا طرح رفتاری مشخص و تکراری پیروی می‌کند. در جامعه مذهبی ایران، دین نقش تأثیرگذاری برکنش و انتخاب سبک زندگی و نحوه مصرف مادی و فرهنگی و رفتارهای اجتماعی دارد. اما قرارگرفتن در معرض تکنولوژی جدید و مفاهیم جدیدی همچون عقلانیت، فردگرایی و مصرف‌گرایی باعث تغییرات در رفتارهای افراد در زمینه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نگرش دینی شده است. لذا لزوم انجام پژوهش در جوامع مختلف از منظر ارتباط و میزان تأثیر التزام به دستورات دینی (دینداری) به تحولات جدید، نوگرایی ضروری است، زیرا همچنانکه مدرن شدن در جوامع غربی که همراه با صنعتی شدن کشورها انجام شده، تأثیرشده‌ای بر نگرش دینی و سبک زندگی داشته است. در کشور ما نیز در هر منطقه اثر و رابطه دینداری بانوع نگرش افراد و سبک زندگی متفاوت می‌باشد. در این پژوهش به بررسی و تدقیق سبک زندگی دانشجویان که در معرض تمایلات مدرن شدن و نیز جامعه دینی قرار دارند، پرداخته می‌گردد بنحوی که التزام دینی دانشجویان در ابعاد مختلف دینداری و اینکه تا چه میزان سبک‌های زندگی آنها دستخوش همزیستی سنت و نوگرایی گردیده مورد بررسی واقع شود.

اهداف پژوهش:

هدف‌هایی که در این پژوهش دنبال خواهد شد عبارتند از:

هدف‌های کلی:

- ۱- بررسی سبک زندگی اسلامی در اشعار تمثیلی فارسی و مقایسه آن با زندگی امروزی.
- ۲- ریشه‌یابی عوامل مختلف سبک زندگی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم‌آباد.
- ۳- اندازه‌گیری التزام به اصول دین اسلام در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم‌آباد.

هدف‌های ویژه:

- ۱- استخراج میزان رابطه دینداری با رفتارها و عاداتهای جدید در سبک زندگی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم‌آباد
- ۲- تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی میزان تأثیر التزام به عقاید دینی و سبک‌های جدید زندگی جامعه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم‌آباد

اهداف فرعی:

- مطالعه و بررسی رابطه موجود بین دین‌داری و وفاداری در جامعه
- مطالعه و بررسی رابطه موجود بین دین‌داری و اطاعت و وظیفه‌شناسی در جامعه
- مطالعه و بررسی رابطه موجود بین دین‌داری و مشارکت در جامعه
- مطالعه و بررسی رابطه موجود بین دین‌داری و توجه و احترام در جامعه
- مطالعه و بررسی رابطه موجود بین دین‌داری و فداکاری در جامعه
- مطالعه و بررسی رابطه موجود بین دین‌داری و جوانمردی در جامعه

سؤالات پژوهش:

سؤال اصلی پژوهش

آیا بین دین داری و سبک زندگی رابطه معناداری وجود دارد؟

سؤالات فرعی

۱. بین دینداری و سبک زندگی مادی رابطه وجود دارد؟ (هرچه میزان دینداری فرد پایین‌تر باشد، سبک زندگی مادی‌تر می‌شود و بالعکس).
۲. بین میزان دینداری و نوع روابط اجتماعی رابطه وجود دارد؟ (هرچه میزان دینداری فرد پایین‌تر باشد، روابط اجتماعی مدرنیسم (سنت شکنی) می‌شود و بالعکس).
۳. بین میزان دینداری و رفتار اقتصادی رابطه وجود دارد؟ (هرچه میزان دینداری فرد پایین‌تر باشد، میزان مصرف‌گرایی و تجمل‌گرایی بیشتر می‌شود و بالعکس).
۴. بین میزان دینداری و نگرش فرهنگی رابطه وجود دارد؟ (هرچه میزان دینداری فرد پایین‌تر باشد، روابط فردی متجدد و غیرسنتی‌تر خواهد شد).

پیشینه تحقیق:

در مورد ارتباط دین و سبک‌های زندگی تا کنون، در داخل کشور تحقیقات اندکی انجام گرفته است. اغلب تحقیقات در این زمینه در کشورهایی اجرا شده که حضور دین در آنها بسیار کم‌رنگ‌تر از جوامعی چون ایران است. به هر حال در این مقاله، به اختصار به مهم‌ترین پژوهش‌هایی که انجام شده، اشاره می‌شود.

- ۱- یک مطالعه‌ای موردی به عنوان (دین و سبک زندگی) پژوهش محمدسعید مهدوی کنی، (مهدوی کنی ۱۳۸۷) با نام و هدف آن بررسی رابطه آموزه‌های، شرکت‌کنندگان یکی از جلسه‌های مذهبی هستند. در این مطالعه، نتایج تحلیل مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که اولاً میان آموزه‌های دینی مبلغ در سبک زندگی رابطه وجود دارد و دیگر اینکه از نظر

پژوهشگر، اصولی بر این روابط حاکم است که با کمی تسامح می‌توان آن را نوعی الگوی رفتارهای ترجیحی یا سبک زندگی نامید. (مهدوی کنی ۱۳۸۷)

۲- تقی آزاد (۱۳۸۴) پژوهش (دو جهان ایرانی: مسجد و کافی شاپ (و پژوهش دیگر با عنوان ارمکی و وحید شالچی، (۱۳۸۴) که در آن تحقیق، در پی شناختی واقع‌گرایانه از جامعه و آن هم از منظر زندگی روزمره است. بر طبق این پژوهش سبک زندگی اصول‌گرایی انقلابی متأثر از ارزش‌های انقلاب اسلامی و نفی مصرف‌گرایی غربی بوده است. در مقابل در میان اقشار مرفه‌تر، شیوه زندگی متفاوتی شکل گرفته که با ویژگیهایی چون مد‌گرایی، گسترش ارتباط با جنس مخالف، تأثیر پذیری از جریانهای جهانی مصرفی و... همراه است. (آزاد و شالچی، ۱۳۸۴).

۳- (وثنو)^۱ از جمله محققانی خارجی، است که به صورت پیمایشی به دو جنبه پرداخته است، او چهار نظام معنایی را از هم تمیز می‌دهد و مدعی می‌شود که توانسته است تأثیر زیادشان را در فراهم آوردن اقتضا یا ایجاد مانع در مقابل بسیاری از انواع تجربه اجتماعی نشان دهد (مهدوی کنی، ۱۳۸۷: ۲۱۴)

۴- (کاتزگرو)^۲، نیز در خصوص ارتباط دین و سبک زندگی نشان داده است که در آلمان، ایتالیا هر قدر که افراد دیندارترند، کمتر در فعالیت و مصرف فرهنگی متعالی مشارکت می‌کنند، اما در امریکا و سوئد کاملاً برعکس است. (فاضلی، ۱۳۸۲)

در زمینه مطالعات دینی تحقیقات کمی در این انجام گرفته است. که بطور خلاصه عبارتند از:

۱. مطهری (۱۳۷۹)، به بررسی هدف در زندگی از دیدگاه اسلام
۲. در پژوهشی که توسط قمری (۱۳۸۸)، تحت عنوان (بررسی رابطه دین‌داری و میزان شادمانی در بین دانشجویان به تفکیک جنسیت و وضعیت تأهل) انجام شد، بین دینداری

¹ - Wuthnow

² - Katz-Gerro

- و میزان سبک زندگی شاد رابطه مثبت و معناداری ($P < 0/01$) حاصل شد.
۳. (استفانی کورف) (۲۰۰۶)، در پژوهش خود چندین متغیر مستقل را برای پیش‌بینی رضایت از زندگی در نظر گرفته است. وی گزارش می‌دهد که بین جهت‌گیری مذهبی درونی و رضایت از زندگی، رابطه معناداری وجود دارد
 ۴. عقیلی و (ونتاش کومار) (۲۰۰۸)، در پژوهشی گزارش نمود که بین تمام خرده مقیاس‌های نگرش مذهبی و سبک زندگی شاد رابطه مثبت وجود دارد
 ۵. (لیم و پوتنام) (۲۰۱۰)، در پژوهشی نشان دادند که افراد مذهبی رضایت بیشتری از زندگی دارند
 ۶. هدی و همکاران (۲۰۱۰)، نشان دادند که افراد مذهبی رضایت بیشتری از زندگی دارند و به العکس، افرادی که از نظر مذهبی ضعیف‌ترند، رضایت کمتری از زندگی دارند. در اکثر مطالعات انجام شده، بین مذهب و سبک زندگی شاد رابطه مثبت معناداری گزارش شده است
 ۷. (بارک هولدر) و همکاران (۲۰۱۰)، دریافتند که معنویت با سبک زندگی شاد رابطه معناداری دارد
 ۸. (کلارک و لکنز) (۲۰۰۹)، با هدف بررسی تأثیر مذهب بر رضایت از زندگی پژوهشی انجام داده و نشان دادند که به هر میزان فضای حاکم مذهبی باشد، رضایت از زندگی بیشتر خواهد بود.
 ۹. نرگس‌السادات نوری و همکاران (۱۳۸۸)، نشان دادند بین سبک زندگی شاد، کارکنان با رضایت از زندگی رابطه مثبت معناداری وجود دارد.
 ۱۰. کشاورز و همکاران (۱۳۸۶)، در پژوهشی رابطه مثبت معناداری را بین مذهب و شادی گزارش نموده‌اند.

مرور بر ادبیات پژوهش:

تعریف دین:

«دین واژه‌ای عربی است و در لغت به معنای طاعت، جزا، حساب، عبادت، به کار بردن، حکم، قهر، قضا و داوری آمده است» (آذربایجانی، ۱۳۸۷: ۳۹). در فرهنگ غربی از تعبیر religion استفاده می‌شود که از ریشه لاتین religion مشتق شده است. «در زبان لاتین کلمه religion بر مجموعه باورها، ارزش‌ها و رفتارها اطلاق می‌شده است» (خاتمی، ۱۳۸۸: ۲۵).

تعریف دینداری:

«دینداری التزام و اعتقاد به یک دین معین است. در عربی معادل آن (تدین) است که به معنای اختیار و انتخاب یک دین می‌آید» (حسین پناه، ۱۳۸۸: ۹۳۸)

ابعاد دین داری و ساختار دین:

دین از نظر روانشناختی، پیچیده و شامل مجموعه‌ای از مقوله‌های روانشناختی از جمله هیجانات، باورها، ارزش‌ها، رفتارها و محیط اجتماعی است. «وربیت به نقل از فوکویاما و سویژ با اعتقاد به چند بعدی بودن دین، شش بُعد را برای دین ذکر می‌کند:

- ۱- شعائر: مراسم مذهبی خصوصی و یا عمومی
- ۲- تعالیم: نظرات قطعی پیرامون رابطه‌ی فرد با غایت.
- ۳- عاطفه: برخورداری از احساسات (هیبت، عشق، ترس و غیره)
- ۴- معرفت: آشنایی عقلانی با اصول و متون مقدس.
- ۵- اخلاق: قواعدی دال بر خیر و شر، خوب و بد، برای هدایت رفتارهای بین فردی.
- ۶- جماعت: ورود به جماعت اهل ایمان، از جهات روانشناختی، اجتماعی و یا فیزیکی با اهمیت است.» (فقیهی و همکاران، ۱۳۸۵: ۴۲)

بعد اعتقادی یا باورهای دینی: نوعی ادراک فردی برخاسته از معرفت دینی که به فرد بینش خاصی نسبت به حقانیت اصول دینی ارائه می‌دهد. در واقع بعد اعتقادی عبارتست از: باورهایی که انتظار می‌رود، پیروان آن دین بدان اعتقاد داشته باشند.

«اعمال دینی: که خود به دو دسته تقسیم می‌شوند:

الف) شعائر یا مناسک: آداب و رسوم تدوین شده و در میان معتقدان به دین، رفتارهای نمونه‌ای به حساب می‌آیند. مناسک به طور کامل، مراسمی هستند که هر دین از پیروان خود انتظار دارد آن‌ها را به جا آورند.

ب) پرستش و دعا: اعمالی فردی و خصوصی که فرد آن‌ها را تنها با رضایت خاطر خود بدون اجبار انجام می‌دهد، زیرا این‌ها اعمالی غیر رسمی هستند.

بعد تجربی دینی: موقعیت‌های برتر ایجاد شده‌ای که فرد در آن‌ها خود را رویاروی و مواجه با یک شعور برتر احساس می‌کند.

دانش دینی: شامل حداقل آگاهی فرد مؤمن از دین مورد قبول خود اوست. زیرا شناخت از اصول و فروع دین و سنت‌ها، تاریخ و سایر امور دینی در حداقلی از سطح ممکن لازم است تا فرد را به عمل دینی بکشاند.

پیامدها: این بعد، ناظر بر رفتار روزمره و غیر دینی افراد است. حضور و وجود اندیشه و حسی خداگرایانه در متن زندگی که در رفتار غیر دینی فرد استحکام می‌یابد و به زندگی او رنگ و بوی دینی می‌دهد، از تاریخ پیامدهای دین داری است. « (سراج زاده ۱۳۸۰)

آثار دین داری:

«می‌توان گفت آثار دین داری از دیدگاه روانشناسان در دو سطح فردی و جمعی بررسی می‌شود. در سطح فردی آثاری چون آرامش روانی، خشنودی و رضایت از زندگی، تفسیر خوش بینانه از مرگ و سلامت جسمانی مورد توجه است. در سطح جمعی انسجام اجتماعی، کاهش جرم و انحراف و نوع دوستی (کمک به دیگران) مهم‌ترین آثارند؛ البته برخی از آنان

درباره هزینه‌های دین داری (آثار منفی اجتناب ناپذیر) نیز سخن گفته‌اند، مانند محدودیت در آزادی‌ها، افزایش جزم اندیشی، پیش داوری و تعصب که قابل تأمل و بررسی است» (همان: ۲۴۴) آذربایجانی بررسی آثار تدین را در دو سطح فردی و اجتماعی پی می‌گیرد.

سطح فردی:

فواید دین داری در سطح فردی در بخش‌های آرامش روان، خشنودی و رضایت از زندگی، تفسیر خوش بینانه از مرگ و سلامت جسمی بحث می‌شود.

سبک زندگی:

مفهوم (سبک زندگی) در روان‌شناسی، ابتدا توسط (آلفرد آدلر) و پیروانش مطرح شد. آدلر بر خلاف بسیاری از روان‌شناسان، علاوه بر نگاه توصیفی، نگاهی ارزشی و تجویزی هم به روان‌شناسی داشت. آنچه رویکرد آدلر به روان‌شناسی، با آنچه ما آن را (رویکرد اسلامی) می‌نامیم، چند مشابهت دارد؛ بعضی از مشابهت‌ها عبارتند از: ۱. توجه به ارزش‌ها؛ ۲. کل نگرایی؛ ۳. غایت گرایی؛ ۴. جهت یابی فردی؛ ۵. خود خلاق؛ ۶. جبرگرایی ملایم؛ ۷. نظریه میدان اجتماعی؛ ۸. تلاش برای برتری؛ ۹. اولویت دادن به هشیاری؛ ۱۰. معیارهای آسیب‌شناسی و درمان؛ ۱۱. تأکید بر پیشگیری؛ ۱۲. کارکردهای سبک زندگی.

اشعار آیینی:

شعر آیینی پلی برای عبور از منزل گاه خاک به عالم افلاک است. مکتبی برای انسان‌سازی و جامعه سازی است. چرا که از منظر اسلام، شعر فاخر پرتویی از شعور نبوت است و تنها به زبان آوری، صنعتگری، خیال پردازی و ارزش‌های هنری و احساسی محدود نمی‌شود، بلکه راهنمای مخاطبان خود به صراط مستقیم راستی و درستی، بیداری و رستگاری، و توحید و اخلاق اسلامی ست. در این بخش نمونه‌هایی از تمثیلهای و اشعار آیینی شعرای نامدار ارائه

می‌شود.

سعدی شیرازی، و تمثیلهای در مورد سبک زندگی اسلامی:

سعدی نماینده برجسته اشعار تعلیمی و آیینی، نکات دینداری و سبک زندگی اسلامی را در قالب زبان ادبی گلستان، بوستان، غزلیات و مواعظ ارائه داشته و با سخنان خویش مخاطب را تحت تأثیر قرار داده و نیکو سخن گفتن را به آنان آموخته است. سعدی در ابتدای بوستان به این نعمت پر برکت در وجود آدمی اشاره کرده و به سفارش خداوند سخن آفرین پرداخته و می‌گوید:

به نام خدایی که جان آفرید سخن گفتن اندر زبان آفرید

(س. شیرازی ۱۳۷۶)

شیخ به طور مستقیم و بی پرده اصل اساسی سخنوری را بیان می‌کند و بر این باور است که سخن گفتن خارج از پرده ابهام از هنرهای والا و برجسته گوینده است. لذا می‌گوید:

بیا که پرده برانداختم ز صورت حال من آن نیم که سخن در غلاف خواهم گفت

(س. شیرازی ۱۳۷۶)

و در بیتی دیگر:

سعدیا چندان که می‌دانی بگوی حق نشاید گفتن الا آشکار

(س. شیرازی ۱۳۷۶)

و تمثیلی در باب مصلحت در سخن گفتن آورده:

اگر چه پیش خردمند خامشی ادب است به وقت مصلحت آن به که در سخن کوشی

(س. شیرازی ۱۳۷۶)

دو چیز طیره عقل است: دم فرو بستن به وقت گفتن و گفتن به وقت خاموشی
(س. شیرازی ۱۳۷۶)

شیخ در اندیشه پیش از سخن گفتن می‌آورد:
به نطق است و عقل آدمی زاده فاش چه طوطی سخن گوی نادان مباح
(س. شیرازی ۱۳۶۸)

و در پی دستور الهی، مدارا در گفتار را در قبول سخن حق مؤثر خشونت می‌شمارد و در تمثیلی می‌سراید:

چو پرخاش بینی تحمل بیار که سهلی ببندد در کارزار
(س. شیرازی ۱۳۷۶)
به شیرین زبانی و لطف و خوشی توانی که پیلی به مویی کشی
(س. شیرازی ۱۳۶۸)

سعدی شیرین سخن صاحب‌دلان را فهم‌کننده سخن و نوشنده پندها می‌شمارد و تنها روی سخن خویش با آنان دارد و می‌گوید:
سخن را روی با صاحب‌دلان است نگوید از حرم الا به محرم
(س. شیرازی ۱۳۶۸)

شاعری با اندیشه‌های واقع‌گرا و حقیقت‌بین از آنجا که همه سعدی را به عنوان واعظ و شیخ می‌شناسند و گلستان را نیز در وهله اول کتابی حاوی پند و اندرز می‌دانند، این خود می‌تواند دلیلی باشد که سعدی، آیات و احادیث را جهت موثق نمودن پند و نصایح خود به کار می‌گیرد.

فصل‌نامه تحقیقات تمثیلی در زبان و ادب فارسی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد بوشهر - تابستان ۱۳۹۷، (ش. پ: ۳۶) ۳۹

سعدی در اثرش با شناختی که از فطرت انسان دارد همواره به انسان علیه از خود بیگانگی هشدار می‌دهد و او را به خودشناسی ترغیب می‌کند.

بوستان سعدی، کتاب منظوم بلند فلسفی است که شامل یک مقدمه و ده فصل است.

برای مثال تمثیل سعدی در بی وفایی زمانه چنین می‌گوید:

جهان ای پسر ملک جاوید نیست ز دنیا وفا داری امید نیست

(س. شیرازی ۱۳۷۶)

در مورد بدی انسان که به خودش برمی‌گردد، آورده:

بسی به نیاید که بنیاد خود بکند آنکه بنیاد بنیاد بد

(س. شیرازی ۱۳۷۶)

در تمثیلی در خودداری از آزار دشمن، عاجز، پرهیز از پرخاش را به سفارش می‌کند.

چو دشمن به عجز اندر آمد ز در نباید که پرخاش جوئی دگر

(س. شیرازی ۱۳۷۶)

و تمثیلی درباره بازی مرگ آورده:

یکی را به سر نهد تاج تخت یکی را به خاک اند آرد ز تخت

(س. شیرازی ۱۳۷۶)

تمثیلی در سفارش به برابری دخل و خرج آورده:

چو دخلت نیست خرج آهسته‌تر کن که می‌گویند ملاحان سرودی

(س. شیرازی ۱۳۷۶)

اگر باران به کوهستان نبارد
به سالی دجله گردد خشک رودی
(س. شیرازی ۱۳۷۶)

و در اهمیت راز داری سفارش می‌کند:
جوهر به گنجینه داران سپار
ولی راز را خویشتن پاسدار
(س. شیرازی ۱۳۷۶)

و در تمثیلی بیان توانگری قناعت و خرسندی آورده:
قناعت توانگر کند مرد را
خبر ده حریص جهانگرد را
(س. شیرازی ۱۳۷۶)

سعدی، مدارای با دشمن را نشانه تدبیر می‌داند:
همی تا برآید به تدبیر کار
مدارای دشمن به از کارزار
(س. شیرازی ۱۳۷۶)

شیخ سعدی از ماندگاری نام نیک سخن می‌سراید که:
بد و نیک مردم چو می‌بگذرند
همان به که نامت به نیکی برند
(س. شیرازی ۱۳۷۶)

تمثیلی‌های حافظ در بیان سبک زندگی اسلامی:

حافظ برجسته‌ترین عناصر فرهنگی سده‌های گذشته‌ی تاریخ ایران را در شعر خود گرد آورده است. در آینه‌ی دیوان حافظ، همه مولفه‌های فرهنگی، دینی، اعتقادی، اجتماعی و تاریخی

ایران، به شیوه‌ای هنری بازتاب یافته است. حافظ از تعالیم و آموزه‌های دینی، فرهنگی، اجتماعی و اعتقادی و اسطوره‌های ایرانی و اسلامی در شعر خود بهره‌ی فراوان برده است و چون ورود این مفاهیم به چارچوب غزل سنتی مشکل بوده، انقلابی عظیم در غزل فارسی ایجاد کرده است، هر چند شاعرانی پیش از او نظیر فردوسی و سعدی و ... نیز به این عمل دست یازیده‌اند، اما حافظ به شیوه‌ای هنرمندانه‌تر و استادانه‌تر به این مهم پرداخته است. اشاراتی که حافظ به طور مستقیم در اشعارش به قرآن، الطاف الهی، آیات و روایات و احادیث دارد گرایش واضح وی را به اسلام و مکتب تشیع نشان می‌دهد. این شاعر پر آوازه به رسایی و شیوایی کلام و اعتقادات عمیقش به اسلام و ارادت به ائمه معصومین (ع) معروف است. حافظ شیرازی که تمام قرآن را حفظ است و قرآن ز بر می‌خواند با چهارده روایت، تأثیر این کلام الهی به خوبی در اشعارش نمایان است.

حافظ و گرایشات اسلامی

حافظ به طور مستقیم در اشعارش به قرآن، الطاف الهی، آیات و روایات و احادیث دارد گرایش واضح وی را به اسلام نشان می‌دهد. وقتی تمام زوایای مختلف و اندیشه‌های حافظ و سبک و سیاق وی را بررسی می‌کنیم به خوبی در می‌یابیم حافظی که خود تخلص حافظ را به سبب حفظ کل قرآن بر می‌گزیند، ارتباط مستقیمی با گزاره‌های اسلام داشته و قرآن را در سینه دارد. دیوان حافظ نشان از معرفتی دارد که از دل سرچشمه می‌گیرد. حقیقت انسانیت در اشعار حافظ مشخص است و عالم به همه دانش‌های ادبی، شرعی و حکمت وابسته است؛ حکمت‌های عرفانی حافظ مکتب انسانیت بوده و نماد و رنگ و بوی عرفانی و اسلامی در آن دیده می‌شود؛ از سوی دیگر این عرفان، عرفان اشراقی است و بر مکتب انسانی و اخلاق تکیه دارد.

ارادت به ائمه (ع) به سند معتبر اشعار:

حافظ به اعتقادات اسلامی بسیار پایبند و این در اشعار و دیوان پر بار او مشخص است. او شاعری اثنی اشعری است که ارادات خاصی به حضرت مهدی (عج) و امام رضا (ع) دارد و در این خصوص شعر حافظ معتبری است که خط فکری او را تعیین می‌کند چنانچه حافظ می‌سراید:

قبر امام هشتم، سلطان دین، رضا
از جان بیوس و بر در بارگاه باش
(حافظ ۱۳۶۹)

یا در جایی دیگر می‌گوید:

امروز زنده‌ام به ولای تو یا علی
فردا به روح پاک امامان گواه باش.
(حافظ ۱۳۶۹)

در خصوص اعتقادش به مهدی موعود (عج) هم همین بس که می‌گوید:
کجاست صوفی دجال فعل ملحد شکل
بگو بسوز که مهدی دین پناه رسید.

(حافظ ۱۳۶۹)

پروین اعتصامی و تمثیلیهای او در مورد سبک زندگی دینی:

معیارهای سبک زندگی ایرانی اسلامی در شعر پروین:

از میان زنان شاعره‌ی ایرانی، پروین به بهترین وجه راه زندگی ایرانی را که منبعث از تعالیم رهایی بخش اسلام است به رشتهء نظم در آورده است. مهم‌ترین معیارهای زندگی اسلامی که در دیوان اشعارش بازتاب یافته، به شرح زیر است:

۱. شناخت خداوند ۲. دل نبستن به دنیا ۳. متانت و وقار ۴. هشدار در مورد نفس اماره که

فصل‌نامه تحقیقات تمثیلی در زبان و ادب فارسی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد بوشهر - تابستان ۱۳۹۷، (ش. پ: ۳۶) ۴۳

پرهیز از طمع، حرص و آز ۶. پرهیز از ریاکاری و تظاهر لا توصیه به بصیرت به انتخاب راه راست در زندگی و قناعت ۷، پرهیز از عشق گذرا ۸. دوری از کاهلی و تن آسایی و توصیه به کار و تلاش سودمند ۹. توصیه به کسب علم و دانش و هنرورزی ۱۰. پرهیز از عیب جویی ۱۱. بازتاب عمل هر کس برای خود اوست ۱۲. عدم سکوت در برابر ظلم ۱۳. دعوت به اتحاد و دوری از تفرقه

مصادیق سبک زندگی ایرانی اسلامی در شعر پروین اعتصامی که در تمثیلهای بیان شده است:

۱- شناخت خداوند:

از آنجا که شناخت خداوند مسیر سعادت دنیا و آخرت انسان را هموار می‌سازد. این مهم در شیوه و سبک زندگی او تأثیر عمیق دارد. از بارزترین ویژگی‌های شعر پروین توجه به عرفان و بهره‌گیری از آیات قرآنی است که شکوه شعرش را افزون کرده است. او طیب واقعی و علاج تمام دردها را شناخت خدا می‌داند:

«من چه دانم، کان طیب اندر کجاست می‌شناسم یک طیب، آن هم خداست»

(اعتصامی، ۳۴۵: ۱۳۷۴)

به باور پروین، درون انسان خانه‌ی خداوندی است که با تمثیلی اینگونه بیان می‌کند:

به ظاهر، ملک تن را پادشاهیم
به معنی خانه‌ی خاص خداایم

(اعتصامی، ۳۴۵: ۱۳۷۴)

درون آدمی باید از بدی‌ها پاک و چراغ عشق به خداوند در آن فروزان باشد و یاد او زینت بخش دلها گردد:

در اینجا رمز، رمز عشق بازی است
جز یک نقش، هر نقشی مجازی است

(اعتصامی، ۳۴۵: ۱۳۷۴)

پروین آرزو دارد که از سر اخلاص و از روی نیاز به درگاه هستی، در سجده‌گاه دل، بر آستان حضرت دوست نمازی گزارد و دل را محل یاد و شناخت خدا گرداند:

«خوش آنکس، کز سر صدق و نیازی کند در سجده‌گاه دل، نمازی»

(اعتصامی، ۱۳۷۴: ۳۵۵)

۲- دل نبستن به دنیا:

انسان آگاه به این دنیا دل نمی‌بندد. روح آدمی خاستگاهی خدایی دارد به همین سبب هیچگاه به دنیا و مطامع آن دل نمی‌بندد و همین امر باعث می‌گردد دنیا برایش چون زندان و عروج از آن برایش رهایی باشد. مطلع قصاید پروین، با ابیاتی شروع می‌شود که متضمن «دنیا زندان مؤمن است» می‌باشد و در تمثیلی اینگونه بیان می‌کند.

«ای دل، عبث مخور غم دنیا را فکرت مکن نیامده فردا را

کنج قفس چو نیک بیندیشی چون گلشن است مرغ شکبیا را»

(اعتصامی، ۱۳۷۴: ۱۵)

به عقیده‌ی پروین دنیا نمی‌تواند میزبانی دائمی باشد و هشدار می‌دهد که دل بستن به زرق و برقش بیهوده است:

میزبانی نکند چرخ سیه کاسه منشین بیهده بر سفره‌ی الوانش «

(همان، ۱۳۷۴: ۷۶)

سبک زندگی اسلامی اشعار تمثیلی مولانا:

مولانا بیش از هر شاعر و نویسنده‌ی دیگر، الگوهای متعددی و متفاوتی را از سبک زندگی اسلامی، به مخاطبان نشان داده است. مثنوی و معنوی او، سرشار از نکات ظریف اخلاقی و دستورالعمل‌های مذهبی و عرفانی برای خوب زیستن و شرافتمندانه زندگانی کردن است. برای

کوچک‌ترین مسائل زندگی، مانند: آداب غذا خوردن گرفته تا مسائل مهم‌تر و پیچیده‌تری چون کسب و تجارت و خانواده و حفظ و حراست از آن، قناعت و دوستی؛ در این کتاب سترگ راهکار و روش مناسب ارائه شده است. آنچه را که مولانا در این اثر شریف ارائه کرده است، حاصل تأمل او در درآموزه‌های دینی و درس‌های معرفتی و به ویژه تأمل فراوان وی، در قرآن کریم است.

بطور مثال، مولانا در مورد قناعت در زندگی، در جای جای اشعار خود به این موضوع پرداخته، در حالی که ضمن نقل حدیثی از امام علی (ع) این گونه تمثیل نموده است:

«گفت: پیغمبر: قناعت چیست؟ گنج
گنج را تو را نمی‌دانی زرنج
این قناعت نیست جز گنج روان
تو مزن لاف، ای غم و رنج روان»
(مثنوی، دفتر اول، ابیات ۲۳۲۲-۲۳۲۱)

در بیت فوق، ملای روم با اعتقاد به این مطلب که آن چه موجب آسایش و راحتی جسم و روح انسانی است، قناعت و بی‌توجهی به امور مادی دنیاست. این سخن امیر المؤمنین (ع) را به نظم کشیده که می‌فرمایند: «هیچ گنجی بی‌نیاز کننده تر از قناعت نیست.» (نهج البلاغه: ۶۷۶)

در ادامه به بیان مثال‌هایی در باب قناعت پرداخته و می‌گوید: چشم آزمند با همه‌ی محدودیتی که دارد هرگز سیر نمی‌شود، و در تمثیلی بیان می‌کند.

«بند بگسل، باش آزاد ای پسر
چند باشی بند سیم و بند زر
گر بریزی بحر را در کوزه‌ای
چند گنجد؟ قسمت یک روزه‌ای
کوزه چشم حریصان پر نشد
تا صدف قانع نشد پردر نشد»
(مثنوی، دفتر اول، ۲۱-۱۹)

لذا با استنتاج از تمثیلهای و اشعار آیینی و مفاهیم سبک زندگی، برای بررسی موضوع، ابتدا مدل

مفهومی تحقیق تهیه و سپس با تعیین پارامترهای مؤثر در مسئله با استفاده از روشهای علمی به ارزیابی فرضیات می‌پردازیم.

مدل مفهومی تحقیق:

الگویی است که پژوهشگر براساس آن درباره روابط بین عواملی که در ایجاد مسأله مهم تشخیص داده شده‌اند، نظریه پردازی می‌کند. از آنجا که هر پژوهش میدانی و پیمایشی نیازمند نقشه ذهنی و مدل مفهومی است که در قالب ابزار تحلیلی مناسب، متغیرها و روابط بین آنها ترسیم شده باشد، بر همین اساس در زیر یک مدل تحلیلی با توجه - به ادبیات تحقیق و نظریات مطرح شده ارائه می‌گردد:

مدل مفهومی دینداری و رابطه سبک زندگی:

روش تحقیق:

جامعه آماری: «یک جامعه آماری عبارت است از مجموعه‌ای از افراد یا واحدها که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند. معمولاً در هر پژوهش جامعه مورد بررسی یک جامعه آماری است که پژوهشگر مایل است در باره صفت متغیر واحدهای آن به مطالعه بپردازد» (سرمد و

همکاران، ۱۳۸۶)

تعیین حجم نمونه:

«حجم نمونه به عنوان یک عامل، بر روی خطای متوسط تأثیر می‌گذارد و از همین رو است که درست بودن آن سبب بالا رفتن گویایی نمونه می‌شود. نمونه تحقیق با استفاده از فرمول نمونه‌گیری جامعه محدود که به صورت رابطه روبرو محاسبه می‌شود و به دست می‌آید» (آذر و مؤمنی، ۱۳۸۱، ص. ۷۱)

حجم جامعه؛ جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی دانشجویان دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد خرم‌آباد می‌باشد ۵۰۰ نفر هستند.

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

n: حجم نمونه؛ طبق محاسبه فرمول فوق برابر ۲۱۷ نفر شده است.

روش نمونه‌گیری: روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شده است.

روش و ابزار جمع‌آوری داده‌ها:

در این تحقیق برای تدوین مبانی نظری و پیشینه تحقیق داده‌ها از طریق روش کتابخانه‌ای شامل مطالعه کتب، پایان‌نامه‌ها و مقالات داخلی و خارجی جمع‌آوری شده‌اند، همچنین داده‌های اولیه با استفاده از پرسشنامه، جهت آزمون فرضیات تحقیق به دست آمده است.

ابزار سنجش متغیرها:

گویه های مورد نیاز برای سنجش و اندازه گیری متغیرها در این پژوهش از مطالعات پیشین اقتباس شده است و برای سنجش متغیر دینداری از پرسش نامه مسعود آذربایجانی استفاده شده است. و برای سنجش متغیر سبک زندگی از پرسش نامه ء حامد عرب که در پایان نامه خود به منظور سنجش متغیر سبک زندگی طراحی کرده است استفاده شده است. به منظور مناسب سازی پرسشنامه های فوق برای این تحقیق از نظر خبرگان استفاده گردیده. پرسش نامه مسعود آذربایجانی که در پژوهش خود با عنوان مقیاس سنجش دین داری، یک پرسشنامه ۱۰۲ سؤالی که هر سؤال به صورت چهارگزینه ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم در پاسخنامه درج شده است. مؤلفه ها و گویه های این پرسشنامه پس از تغییرات صورت گرفته طبق نظر خبرگان اصلاح و استفاده شده است.

روایی^۱ (اعتبار) پرسشنامه:

روایی به این معناست که ابزار اندازه گیری تا چه حد خصصیه مورد نظر را می سنجد. به عبارت دیگر ابزار باید همان چیزی را اندازه گیری کند که مدعی آن است. به منظور اطمینان از روایی محتوا و ظاهری، پس از تهیه پرسشنامه تحقیق زیر نظر اساتید راهنما، پرسش نامه به تعدادی از خبرگان ارائه شد و از آنها خواسته شد تا پس از مطالعه پرسشنامه، نظر خود را در رابطه با روایی محتوا و ظاهری پرسشنامه ابراز دارند. پس از جمع آوری نظرات، تغییراتی در پرسش نامه ایجاد گردید و بدین صورت روایی مذکور مورد تأیید قرار گرفت.

¹ validity

پایایی^۱ (قابلیت اعتماد) پرسش نامه:

«قابلیت اعتماد یا پایایی، یکی از ویژگی‌های فنی ابزار اندازه‌گیری است. مفهوم یادشده با این امر سروکار دارد که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می‌دهد. پایایی به دقت و صراحت ابزار سنجش اشاره دارد و شرط لازم برای روایی است اما کافی نیست. به عبارت دیگر یک ابزار سنجش بدون احراز پایایی دارای روایی نخواهد بود» (سرمد؛ ۱۳۸۲)

در این پژوهش به منظور محاسبه پایایی از روش آلفای کرونباخ^۲ استفاده شده است. از آنجا که در این پژوهش از ابزار پرسشنامه برای گردآوری داده‌ها استفاده شده همچنین از نرم افزار SPSS جهت تحلیل داده‌ها، استفاده شده است. در این پژوهش برای محاسبه پایایی پرسشنامه‌ها، یک مرحله پیش آزمون انجام گرفت. بدین صورت که ابتدا تعداد ۳۰ پرسشنامه در جامعه‌ای مورد نظر توزیع و جمع‌آوری گردید و پس از وارد کردن داده‌ها، با استفاده از نرم افزار SPSS ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) محاسبه گردید. ضریب پایایی پرسشنامه در جدول ذیل آمده است. «چنانچه ضریب آلفا بیشتر از ۰/۷ باشد، آزمون از پایایی قابل قبولی برخوردار است» (مؤمنی و قیومی: ۲۱۲) همانطور که مشاهده می‌شود ضریب پایایی پرسشنامه دین داری ۰/۸۹۱ و ضریب پایایی پرسشنامه سبک زندگی ۰/۷۱۰ که مقداری بالاتر از ۰/۷ دارند.

پرسشنامه دینداری	
Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.891	102

پرسشنامه سبک زندگی	
Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
0.710	20

^۱ - Reliability

^۲ - Cronbach's Alpha

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها:

تجزیه و تحلیل داده‌ها فرآیندی چند مرحله‌ای است که طی آن داده‌هایی که از طریق بکارگیری ابزارهای جمع آوری در نمونه آماری فراهم آمده‌اند خلاصه، کدبندی و دسته بندی و در نهایت پردازش می‌شوند تا زمینه برقراری انواع تحلیل‌ها و ارتباطها بین این داده‌ها به منظور آزمون فرضیه‌ها فراهم آید، در این پژوهش به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه و آزمون فرضیه‌ها، با استفاده از نرم افزار، SPSS 21 از تحلیل‌های آماری در قالب تحلیل توصیفی و تحلیل استنباطی استفاده شده است.

تحلیل توصیفی:

«در این نوع تجزیه و تحلیل، پژوهشگر داده‌های جمع آوری شده را با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی خلاصه و طبقه بندی می‌کند، به عبارت دیگر در تجزیه و تحلیل توصیفی، پژوهشگر ابتدا داده‌های جمع آوری شده را با تهیه و تنظیم جدول توزیع فراوانی خلاصه می‌کند و سپس به کمک نمودار آن‌ها را نمایش می‌دهد و سر انجام با استفاده از سایر شاخص‌های آمار توصیفی آن‌ها را خلاصه می‌کند.» (خاکی، ۱۳۷۶: ۳۱۰) در این پژوهش برای توصیف وضعیت متغیرهای جمعیت شناختی (سن، جنسیت، سنوات خدمات و تحصیلات)، از جداول و نمودارهای توزیع فراوانی و هم چنین برای توصیف وضعیت متغیرهای دین داری و سبک زندگی از میانگین استفاده شده است.

تحلیل استنباطی:

هدف از تحلیل استنباطی، تعمیم نتایج حاصله از مشاهدات در نمونه انتخابی به جمعیت اصلی می‌باشد و دیگر اینکه محقق بر مبنای ارزش‌های حاصله در نمونه به آزمون فرضیه متوسل می‌شود و تکنیک‌های آماری مورد نیاز از طریق آمار استنباطی تأمین می‌شود. در تحلیل استنباطی محقق از دو طریق به تحلیل داده‌ها می‌پردازد:

۱. برآورد ارزش‌های جمعیت از طریق ارزش‌های نمونه؛

۲. آزمون فرضیه‌ها (خاکی، ۳۲۱: ۱۳۸۶)

در این پژوهش به منظور تحلیل استنباطی از تکنیک‌های آمار استنباطی استفاده شده است:

تحلیل همبستگی:

«تحلیل همبستگی ابزاری است آماری که به وسیله آن می‌توان نوع رابطه و درجه‌ای را که یک متغیر به متغیر دیگر از نظر خطی مرتبط است اندازه‌گیری کرد.» (آذر و مؤمنی، ۱۳۸۷: ۲۰۳) «ضریب همبستگی یکی از معیارهای مورد استفاده در تحلیل همبستگی دو متغیر می‌باشد.» (مؤمنی و قیومی، ۱۳۸۹: ۱۱۱)

در این پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون برای تحلیل همبستگی متغیرها استفاده شده است، این ضریب همبستگی، روشی پارامتری است و برای داده‌هایی با توزیع نرمال یا تعداد داده‌های زیاد استفاده می‌شود.

آزمون t تک نمونه^۱

«این آزمون زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که یک نمونه از جامعه داریم و می‌خواهیم میانگین آن را با یک حالت معمول و رایج، استاندارد و یا حتی یک عدد فرضی و مورد انتظار مقایسه کنیم.» (منصورفر، ۱۳۸۴: ۲۰۰)

در این تحقیق برای بررسی اینکه مؤلفه‌های تحقیق در نمونه مورد بررسی در سطح مطلوبی قرار دارند یا خیر، از این آزمون استفاده می‌شود.

^۱ - Independent-Samples T Test

یافته‌های تحقیق:

پس از آنکه داده‌های تحقیق گردآوری، استخراج و طبقه بندی گردیدند، جداول و نمودارهای لازم تهیه شدند و آزمونهای آماری نیز انجام شد؛ نوبت به مرحله جدیدی از فرایند تحقیق که به مرحله تجزیه و تحلیل داده‌ها معروف است، می‌رسد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع آوری شده در این تحقیق ابتدا آمار توصیفی که به بررسی متغیرهای جمعیت شناختی تحقیق شامل جنسیت، سن، میزان تحصیلات و... می‌پردازد با استفاده از نرم افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفت. پس از آن آمار استنباطی مطرح می‌گردد. در آمار استنباطی، ابتدا توسط آزمون کالموگروف- اسمیرنوف نرمال بودن متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گرفت، سپس توسط آزمون پیرسون و اسپرمن به بررسی فرضیات تحقیق پرداخته شده و در نهایت بمنظور تحلیل بیشتر بر روی داده‌ها از آزمون، تی تک نمونه‌ها استفاده شد.

نتایج بدست آمده از آمار استنباطی:**نتیجه گیری از آزمون فرضیه اصلی:**

هدف از این فرضیه اثبات وجود رابطه بین دین داری و سبک زندگی است. فرض صفر ما این بود که بین دین داری و سبک زندگی رابطه‌ای وجود ندارد و فرض مقابل این بود که بین دین داری و سبک زندگی با توجه به شواهد تمثیلی رابطه‌ای وجود دارد. نتایج بدست آمده در بین دانشجویان مورد سنجش با انجام آزمون پیرسون در سطح اطمینان ۹۵ درصد، مقدار $Sig=0.002$ می‌باشد، لذا فرض صفر رد و فرض مقابل را می‌پذیریم. چون مقدار $Sig < 0.05$ یعنی رابطه‌ی معناداری بین دین داری و سبک زندگی کارکنان وجود دارد. همان طوری که در فرضیه تحقیق پیش بینی شده بود، یافته‌های مبتنی بر داده‌های آماری در جامعه هدف تحقیق نیز به وجود رابطه معنادار بین دین داری و سبک زندگی اذعان دارند. پس نتیجه که، این رفتارهای افراد، تحت تأثیر آموزه‌های دینی با عنایت به تمثیلات ذکر شده تغییر می‌کند و با توجه به میزان دینداری بر کنش و رفتار و عواطف دینی متأثر خواهد بود.

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
ddd	217	4.3767	.27243	.01849

نتیجه‌گیری از آزمون t تک نمونه‌ای:

با انجام آزمون t در سطح اطمینان ۹۵ درصد، مقدار Sig = 0.000 به دست آمد. چون مقدار Sig < 0.05 می‌باشد، لذا فرض صفر تحقیق رد می‌گردد. یعنی میانگین جامعه با عدد ۰/۵۳ در سطح اطمینان ۹۵ درصد تفاوت دارد و از آنجایی که حد پایین و بالا هر دو مثبت می‌باشد و میانگین نمونه ۴/۳۷ می‌باشد، لذا دین داری در سطح مطلوبی قرار دارد.

نتیجه آزمون t برای سایر پارامترها:

Std. Deviation	Mean	N	عنوان
.27243	4.3767	217	دین داری در سطح مطلوبی قرار دارد
.3130	4.476	217	پابندی به اعتقادات در سطح مطلوبی قرار دارد
.3410	4.400	217	وظیفه شناسی در سطح مطلوبی قرار دارد
.2760	4.291	217	عواطف دینداری در سطح مطلوبی قرار دارد
.3825	4.340	217	بیانگر عدم کامل وظایف و مناسک دینی در بین دانشجویان

محدودیت‌های تحقیق

در هر کار تحقیقی ممکن است، موانع و محدودیت‌هایی وجود داشته باشند که بر روند انجام آن اثر گذار باشند و محقق سعی می‌کند تا حد امکان موانع و محدودیت‌های پیش رو را رفع کند؛ این تحقیق نیز با موانع و محدودیت‌هایی مواجه بوده است:

«دشواری سنجش موضوعات ارزشی مانند میزان دین داری و سبک زندگی افراد آن هم به

شیوه تکنیکهای خود ارزیابی با توجه به تمثیلات زمینه‌ی اجرای برخی از گویه‌های پرسشنامه‌های موجود سبک زندگی وجود نداشت، با توجه به این مطلب دانشجویان درک دقیقی نسبت به این گویه‌ها نداشتند که باعث بروز مشکلاتی از قبیل عدم پاسخگویی و کج فهمی گویه‌ها شده بود. از محدودیتهایی که بر سر راه تحقیق وجود دارد عدم همکاری کامل دانشجویان و ارائه پاسخ‌های ناقص و یا غیرواقعی به پرسشنامه می‌باشد. عدم درک برخی از دانشجویان، نسبت به مفاهیم و گویه‌های پرسشنامه، علیرغم وضوح و سادگی آنها که منجر به عدم پاسخ به بعضی از سؤالات از جانب ایشان شد. نداشتن دقت کافی دانشجویان نسبت به تکمیل پرسشنامه‌ها و در مطالعه سؤالات؛

پیشنهادات:

پیشنهادات پژوهشی:

الف- پیشنهاد می‌شود، برای نمونه‌هایی با حجم بیشتر و در اقشار و جوامع مختلف با فرهنگ‌های متفاوت‌تر و تمثیلات مدون این پژوهش توسط پژوهشگران دیگر تکرار شود تا قابلیت تعمیم نتایج بیشتر شود.

ب- در پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود که که میزان مذهبی بودن فرد در پیشگیری از معضلات اجتماعی بررسی گردد و نتایج آن با دینداری افراد مورد مقایسه قرار گیرد. پیشنهادات کاربردی:

الف- با توجه به نتایج این پژوهش و تأثیر دینداری بر سبک زندگی افراد، پیشنهاد می‌شود برای ارتقای سطح اعتقادات مذهبی دانشجویان تلاش‌های لازم صورت گیرد و تقویت گرایش‌های مذهبی و معنوی و فرهنگ تمثیلی در برنامه‌های آموزش مهارت‌های زندگی در دانشگاه‌ها گنجانده شود.

ب- همچنین پیشنهاد می‌شود که در مؤسسات آموزشی و اداری جهت کمک به درونی کردن ارزش‌ها در افراد اقدامات لازم صورت گیرد و از عامل تمثیل جهت اصلاح سبک زندگی و

جلوگیری از معضلات اجتماعی استفاده شود.

پ- در نهایت با توجه به نتایج حاصله پیشنهاد می‌شود برای افزایش سطح دینداری، در بین دانشجویان سیاست‌های اجرایی و برنامه‌های آموزشی تاکید بیشتری بر پرورش باورهای دینی و رشد میزان دینداری فرد، از جمله درونی سازی باورهای دینی دانشجویان داشته باشند.

منابع و مأخذ:

- ۱- ارمکی، آزاد، و شالچی. (۱۳۸۴). دو جهان ایرانی: مسجد و کافی شاب. "فصلنامه انجمن مطالعات فرهنگی و ارتباطات ۴: ۱۵.
- ۲- استوری، ج. (۱۳۸۶). مطالعات فرهنگی در باره فرهنگ عامه. با ترجمه حسین پایند. تهران: نشر آگاه.
- ۳- آرگایل، مایکل. (۱۳۸۲). روان‌شناسی شادی. با ترجمه انارکی گوهری، همکاران. اصفهان: جهاد دانشگاهی واحد اصفهان.
- ۴- برگر، پ، و ف.ک هانسن. (۱۳۷۷). تجدد و ناخرسندیهای آن. تدوین توسط محمدرضا پورجعفری. مجله ارغنون ۱۳: ۱۰.
- ۵- بوردیو، پ. (۱۳۸۱). نظریه کنش، دلایل عملی و انتخاب عقلانی. با ترجمه مرتضی مردیها. تهران: انتشارات نقش و نگار.
- ۶- پروین، اعتصامی، (۱۳۷۴). دیوان پروین اعتصامی. تهران: انتشارات نمونه.
- ۷- ترنر، و هادی نیلی. (۱۳۸۷) مصاحبه دین و مدرنیته. "نشریه جامعه شناسی ایران: ۷.
- ۸- توسلی، غ. (۱۳۸۳) تحلیلی از اندیشه بوردیو، فصل نامه علوم اجتماعی (فصل نامه علوم اجتماعی) ۲۳: ۱۲.
- ۹- جلیلی، ه. (۱۳۸۵). تأملاتی درباره سکولار شدن. تهران: نشر طرح نو.
- ۱۰- جهانگللو. (۱۳۷۹). ایران و مدرنیته. تهران: نشر گفتار.
- ۱۱- چنی، د. (۱۳۸۲). سبک زندگی. با ترجمه چاوشیان حسن. تهران.
- ۱۲- حافظ، شیرازی. (۱۳۶۹) دیوان حافظ شیرازی به تصحیح محمد قزوینی و قاسم غنی. تهران: زوار.
- ۱۳- حقیقی، ش. (۱۳۸۳). گذر از مدرنیته. تهران: نشر آگاه.
- ۱۴- دالایی، لاما و کاتلر، (۱۳۸۲). هنر شادمانگی. با ترجمه رفیعی. تهران: کتابسرای تندیس.
- ۱۵- داوس، د. ا. (۱۳۷۶). پیمایش در تحقیقات اجتماعی. با ترجمه نایی همشنگ. تهران: نشر نی.

- ۱۶- دهباشی، بهبهانی، سیمین، گرد آوری. (۱۳۷۰). پروین اعتصامی در یاد نامه پروین. تهران: دنیای مادر.
- ۱۷- ریتزر، ج (۱۳۸۰). نظریه جامعه شناسی در دوران معاصر. با ترجمه محسن ثلاثی. تهران: علمی.
- ۱۸- زمانی، کریم. (۱۳۸۷). شرح جامع مثنوی و معنوی. تهران: اطلاعات.
- ۱۹- زیمل، ج و یوسف اباذری. (۱۳۷۲). کلان شهر و حیات ذهنی. عوم اجتماعی: ۸.
- ۲۰- ساروخانی، ب. (۱۳۷۸). روش های تحقیق در علوم اجتماعی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ۲۱- سراج زاده، توکلی مهناز حسین. (۱۳۸۰). تعریف عملیاتی دینداری در پژوهشهای اجتماعی. "ماهنامه پژوهش: ۱۵۵-۱۷۸.
- ۲۲- سرای، ح. (۱۳۷۲). مقدمه ای بر نمونه گیری. تهران: سمت.
- ۲۳- سعدی شیرازی، شیخ مصلح الدین. (۱۳۷۶). در آرزوی خوبی و زیبایی گزیده ی قصاید بوستان سعدی. تهران: انتشارات سخن.
- ۲۴- سعدی شیرازی، شیخ مصلح الدین. (۱۳۶۸). گلستان به اهتمام حسین استادولی. تهران: انتشارات قدیایی.
- ۲۵- شویره، ک. (۱۳۷۷). دین، اینجا، اکنون. با ترجمه محمدی، مجید. تهران: قطره.
- ۲۶- غلامرضا، محسنی، مرتضی و پیروز، (۱۳۸۸). تحلیل شعر پروین اعتصامی بر اساس نظریه ی زیبایی شناسی انتقادی. تهران.
- ۲۷- فاضلی، م. (۱۳۸۲). مصرف و سبک زندگی. تهران: صبح صادق.
- ۲۸- کلینی، ثقة الاسلام. (۱۳۸۸). اصول کافی، ج ۲. انتشارات اسلامیه.
- ۲۹- مجدی، علی اکبر، حسین بهروان، محمود هوشمند، و رامپور صدر نوی. (۱۳۹۰). سبک زندگی جوانان ساکن شهر مشهد و رابطه آن با سرمایه فرهنگی و اقتصادی والدین. "مجله علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد ۳: ۱۶۱-۱۳۱.
- ۳۰- مطهری، مرتضی. (۱۳۷۹). هدف زندگی. تهران: حزب جمهوری اسلامی.
- ۳۱- مطهری، حسین. (۱۳۶۹). عوامل کنترل غرایز در زندگی انسان. تهران.
- ۳۲- موسوی زینجان رودی، مجتبی. (۱۳۷۱). ازدواج موقت و اثر آن در اصلاح جامعه. تهران: حافظ نوین.
- ۳۳- مهدوی کنی، مهدوی. (۱۳۸۷). دین و سبک زندگی. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق.
- ۳۴- ناصر، موفقیان. (۱۳۸۵). تجدد و تشخیص. تهران: نشر نی.
- ۳۵- نجفی قوچانی، محمدحسن. (۱۳۸۷). سیاحت شرق. تهران: شرکت به نشر.
- ۳۶- وبر، م. (۱۳۸۴). دین قدرت و جامعه. با ترجمه تدین، احمد. تهران: نشر هرمس.

فصلنامه تحقیقات تمثیلی در زبان و ادب فارسی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد بوشهر - تابستان ۱۳۹۷، (ش. پ: ۳۶) ۵۷

- ۳۷- ویلن، ت. (۱۳۸۶). نظریه طبقه تن آسا. با ترجمه ارشاد، فرهنگ. تهران: نشر نی.
- ۳۸- وردی‌ها، م. (۱۳۸۰). کنکاش در آرای بوردیو. "نشریه کتاب هفته: ۴۷.
- ۳۹- ویلیامز، ژ.ب. (۱۳۸۶). جامعه شناسی ادیان. با ترجمه گواهی، عبدلکریم. تهران: نشر علم.
- ۴۰- هندری، ل. (۱۳۸۱). اوقات فراغت و سبکهای زندگی جوانان. با ترجمه فرامرز ککولی، مرتضی ملانظر. تهران: نسل سوم.

- 41- Allard, C " Theory and 27 Research in Education ",Capitalizing on Bourdieu, 63-79:2005.
- 42- Dillon, M" Pierre Bourdieu, Religion, and Cultural Production ", Cultural Studies411-429:2001.
- 43- Riis, O " The Study of Religion in Modern Society ".Acta Sociologica vol 36-383-371:19930
- 44- Stebbins, R. A " Lifestyle as a generic concept in ethnographic research ".Kluwer Academic347-360. 1997.31.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

The relation of Persian allegorical poem with religion and lifestyle

Sakineh Azari¹, AliReza Soleymani², Masomeh Azari³

1- Department of Law, Khorramabad Branch, Islamic Azad University, Khorramabad, Iran

2- Ph.D. student of industrial engineering, Ivan Kay University, Iran

3- PhD student of Hamedan Branch, Islamic Azad University, Hamedan, Iran

Abstract:

Religion, as one of the main properties of society, makes it possible for the affected individuals to distinguish their attitudes, behaviors and ultimately their lifestyle from others. The lifestyle reflects a variety of patterns of consumption, chivalry and tolerance, the way of interaction, and even the hidden cultural transformations in a society. Based on the theories of many sociologists such as Weber, Simmel, Giddens, Bourdieu, etc. today, the only economic factor, as Marx said, can not determine the way of life of individuals. In this article, firstly, by studying religious and ceremonial lyrics with the aim of extracting the patterns of Islamic lifestyle in religious and moral dimensions, based on the poetic review of Persian poets and their attitude towards this phenomenon, religion has been considered as an effective factor on students' life styles and while presenting examples of religious poetry and parables of poets, the effect of religion on students' lifestyles has been studied. The present study uses a library research method to investigate the two-way interaction between lifestyle and Persian poetry. Then, using descriptive-correlational studies, the collected statistical data are analyzed descriptively, which shows that there is a strong and meaningful relationship between these two elements. Also, the lifestyles of students who have been exposed to both modernity and the religious community have been considered. Findings of the research show that the lower the level of religiosity, the more modern the lifestyle, and the more religious people, the more traditional and non-modern they are. Also, among the five main components of the lifestyle studied in this study, body management and attention to fashion and brand phenomena among students are more than other elements of lifestyle influenced by modernity.

Keywords: allegorical poem, religion, lifestyle, modernity

* Receive: 2018/2/3 Accept: 2018/5/220

E-Mail: